

Wyższa szkoła techniczna w Europie środkowej i
Wschodniej: geneza, teraźniejszość i perspektywy rozwoju

Вища технічна школа Центральної та Східної Європи:
походження, сучасність та перспективи розвитку

LWÓW – ЛЬВІВ 4.11.2019

Lwowskie korzenie polskiego
elektrotechnicznego szkolnictwa
wyższego

Львівські корені польської
електротехнічної вищої освіти

Rozszerzenie
referatu z:

Rozширена
версія доповіді
від:

27.09.2019

Pracownia Historyczna SEP w Opolu:

J. Hickiewicz, P. Sadłowski, P. Rataj

Tłumaczenie: Orest Ivakhiv

Історична лабораторія SEP в м. Ополє:

Є. Хіцкевіч, П. Садловські, П. Ратай

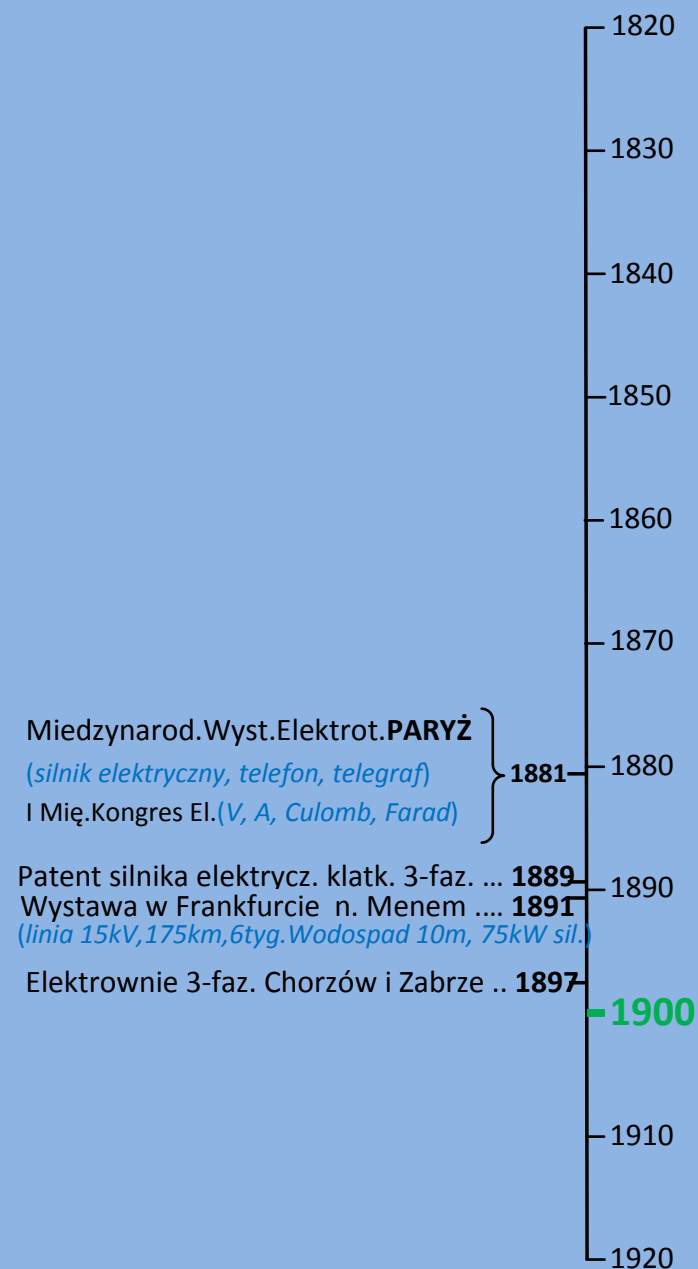
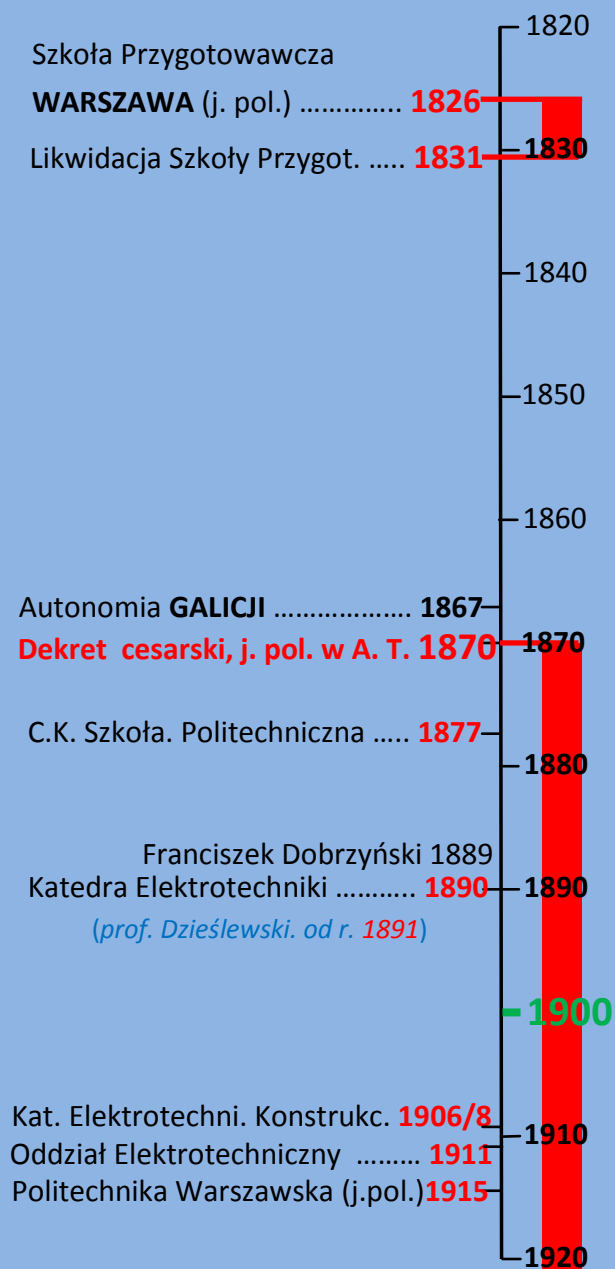
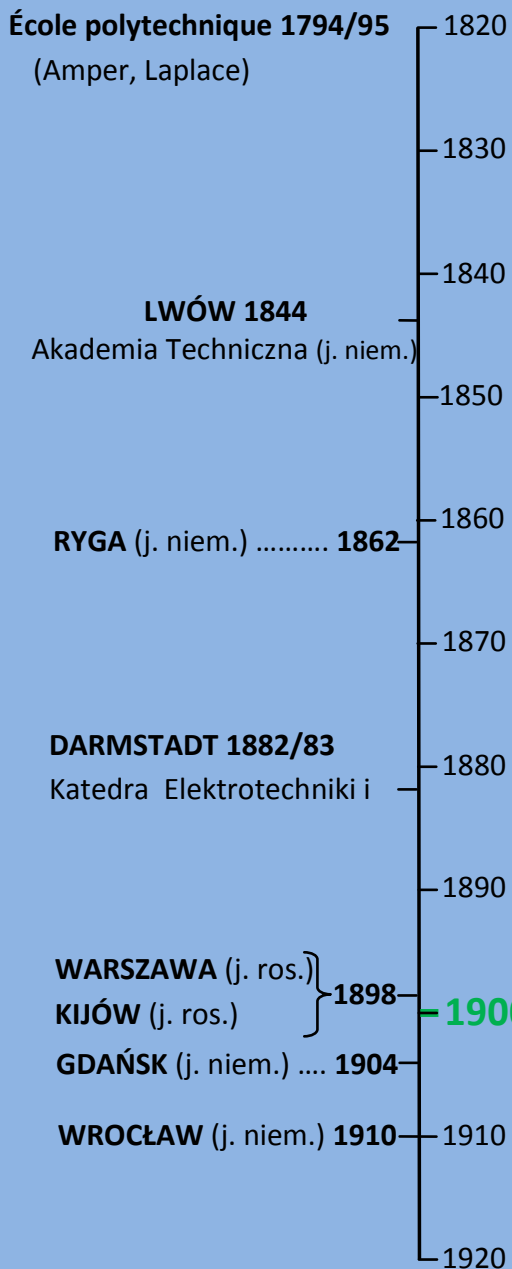
Переклад: Орест Івахів

Tło historyczne - Историчне тло

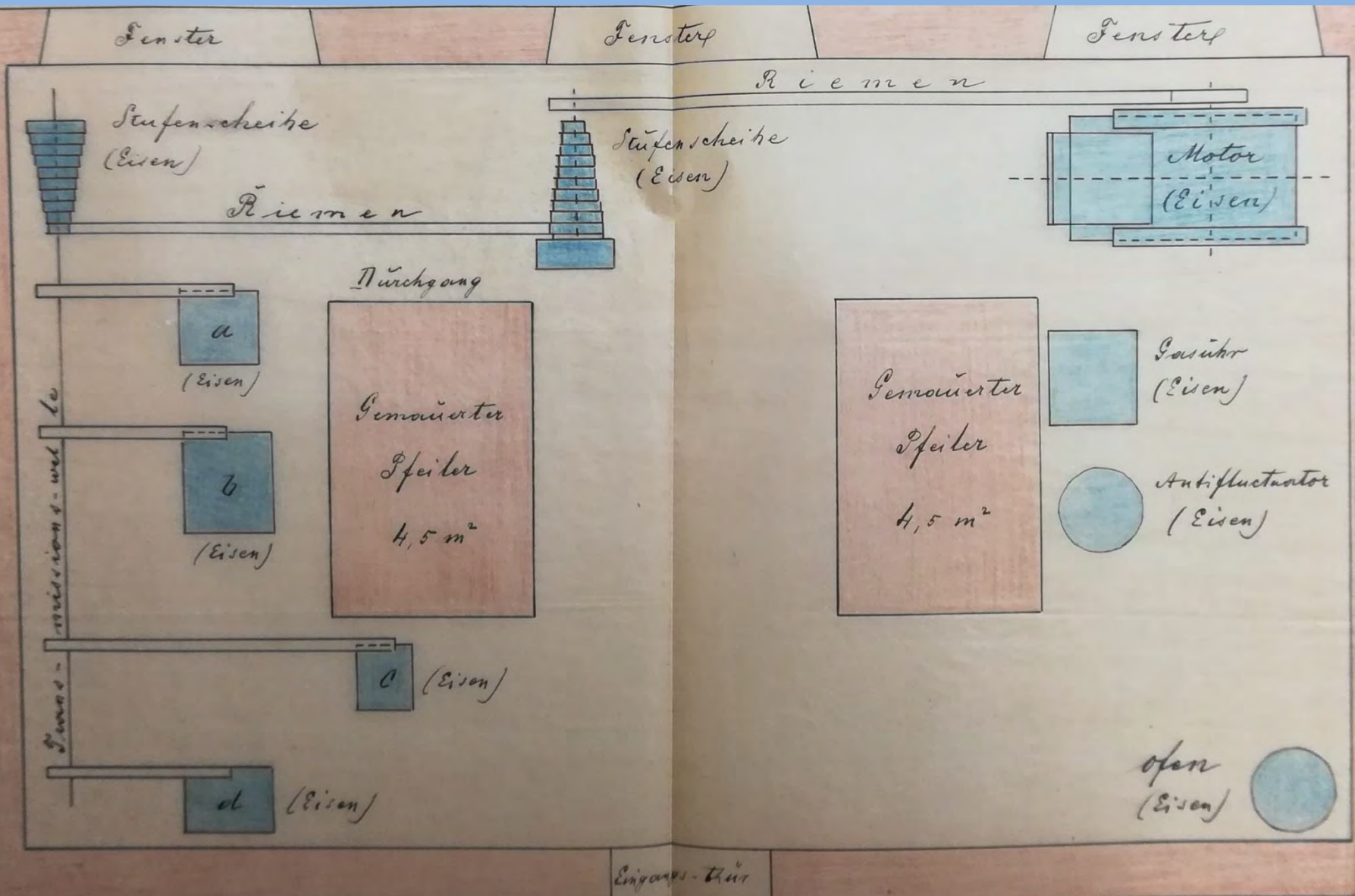
- **1794/95 PARYŻ** - Париж *École polytechnique*
(Amper, Laplace - Ампер, Лаплас)
- **LWÓW** - ЛЬВІВ
 - **1816 Szkoła Realna** - Реальна Школа
 - **1844 Akademia Techniczna** - Технічна Академія
(język niemiecki - німецькомовна)
- **1862 RYGA** - РИГА (język niemiecki - німецькомовна)
- **1882/83 DARMSTADT** – ДАРМШТАДТ (1877)
Pierwsza Katedra Elektrotechniki i Wydział Elektrotechniczny
Перші Катедра Електротехніки та Електротехнічний Факультет
- **1883 WIEDEŃ** – ВІДЕНЬ (1815, 1872)
 - Pierwsza Katedra Elektrotechniki w Austro-Węgrzech
 - Перша Катедра Електротехніки в Австро-Угорщині
- **1898 WARSZAWA** - ВАРШАВА (język rosyjski - російськомовна)
- **1898 KIJÓW** - КИЇВ (język rosyjski - російськомовна)
- **1904 GDAŃSK** - ҐДАНСЬК (język niemiecki - німецькомовна)
- **1910 WROCŁAW** - ВРОЦЛАВ (język niemiecki - німецькомовна)

- **1826-1831 WARSZAWA - ВАРШАВА**
Szkoła Przygotowawcza - Підготовча Школа
(język polski - польськомовна)
- **LWÓW - ЛЬВІВ**
- **1867 Autonomia GALICJI - Автономія ГАЛИЧИНИ**
- **1870 Dekret cesarski, język polski w A. T. - Цісарський декрет, польська мова в АТ**
- **1877 C.K. Szkoła Politechniczna - Ц.К. Політехнічна Школа**
- **1889 Franciszek Dobrzyński wykład po polsku**
Францішек Добжиньські лекція польською мовою
- **1890 Katedra Elektrotechniki - Катедра Електротехніки**
(*prof. Dzieślewski. od 1891 - проф. Дзисьлевські - від 1891*)
- **1906/8 Katedra Elektrotechniki Konstrukcyjnej**
Катедра Конструкційної Електротехніки
- **1911 Oddział Elektrotechniczny - Електротехнічне Відділення**
- **1915 Politechnika Warszawska (język polski) - Варшавська Політехніка (польськомовна)**

- **1881 PARYŻ - ПАРИЖ**
- **Międzynarodowa Wystawa Elektrotechniczna**
Міжнародна Електротехнічна Виставка
(*silnik elektryczny, telefon, telegraf - електричний двигун, телефон, телеграф*)
- **1881 Międzynarodowy Kongres Elektrotechniczny**
Міжнародний Електротехнічний Конгрес
(*V, A, Culomb, Farad - Кулон, Фарадей*)
- **1889 Patent silnika klatkowego 3-fazowego**
Патент трифазного кліткового двигуна
- **1891 Wystawa w Frankfurcie n. Menem**
Виставка у Франкфурті на Майні
(*linia 15kV, 175 km, 6 tyg. wodospad 10m, 75kW sil. - 15 kV*
лінія, 175 км, 6 тиж. 10 м водопад, двигун 75 кВт)
- **1897 Elektrownie 3-faz. Chorzów i Zabrze**
Трифазна електростанція, Хожув і Забже

- 1889/90 Lwów K. Olearski, F. Dobrzyński zorganizowali pierwsze laboratorium elektrotechniczne – Львів К. Олеарскі та Ф. Добжиньскі організували першу електротехнічну лабораторію
- Plan maszynowni - План машинного відділення

XIV. posiedzenia Kolegium Profesorów
c.k. Szkoły Politechnicznej.
Lwów dnia 22. maja 1891.

Przewodniczy: Rektor Franke.

Obecni: Wszyscy członkowie Kolegium oprócz Zajączkowskiego i Dobrzyńskiego, którzy usprawiedliwili swoją nieobecność.

I. Sprawy bieżące.

Przewodniczący zdaje sprawę według protokołu czynności od l. 476—495.

II. Obsadzenie katedry elektrotechniki.

Prof. Rychter uprasza referenta o niektóre wyjaśnienia w sprawie prac naukowych kandydatów.

Prof. Pawlewski poddaje szczegółowej ocenie prace kandydatów, a mianowicie pracę o podstawach naukowych fotometrii i pracę o metodzie woltametrycznej Dobrzyńskiego, tudzież pracę z elektrotechniki Dzieślewskiego; podnosi, że Dobrzyński jest od dłuższego czasu docentem i położył dla Szkoły pewne zasługi, w końcu podaje wniosek, aby Dobrzyńskiego przedstawiono primo, Dzieślewskiego secundo loco. Gdyby ten wniosek nie uzyskał większości, natenczas podaje dwa wnioski ewentualne: 1) żeby Komisya wezwała do konkursu p. Henryka Merczynga w Petersburgu; 2) żeby prace naukowe obu kandydatów przesłano do Wiednia do oceny.

Prof. Olearski uzasadnia szczegółowo wnioski Komisji, podnosząc celujące studia Dzieślewskiego i brak przygotowania technicznego Dobrzyńskiego, tudzież poddając dokładnej ocenie naukową prace obu kandydatów.

Prof. Freund uzasadnia również wniosek Komisji jako jej członek.

Referent prof. Gostkowski w obszernym wywodzie wykazuje niedokładności i błędy naukowe w pracach Dobrzyńskiego, natomiast dowodzi praktycznej doniosłości jedyniej pracy z elektrotechniki, przedłożonej przez Dzieślewskiego. Przedstawivszy ponownie bieg studyów obu kandydatów uzasadnia wnioski Komisji.

Prof. Pawlewski po przemówieniu referenta oświadcza, że odstępuje od swoich wniosków.

Początkiem Kolegium przystępuje do głosowania kartkami.

Ikzutatorowie Bisanz i Kleczkowski.

Uchwalono głosować z osobna nad kandydatem, mającym być przedstawionym na pierwszym, a osobno nad kandydatem, mającym być przedstawionym na drugim miejscu.

Głosujących 16.

a) Przy głosowaniu na kandydata primo loco oddano kartek 16, z pomiędzy których 14 z nazwiskiem „Dzieślewski”, 1 z nazwiskiem „Dobrzyński”, 1 kartkę próżną.

b) Przy głosowaniu na kandydata secundo loco oddano kartek 16, z pomiędzy których 7 z nazwiskiem „Dobrzyński”, 9 z napisem „Nikt”.

W skutek tego Roman Dzieślewski zostanie przedstawiony unico loco Wysokiemu c.k. Ministerstwu.

Na wniosek prof. Niedźwiedzkiego Kolegium uprasza prof. Gostkowskiego o napisanie referatu, który bez czytania na posiedzeniu ma być przedłożony Wysokiemu c.k. Ministerstwu.

Na tém posiedzenie zamknięto.

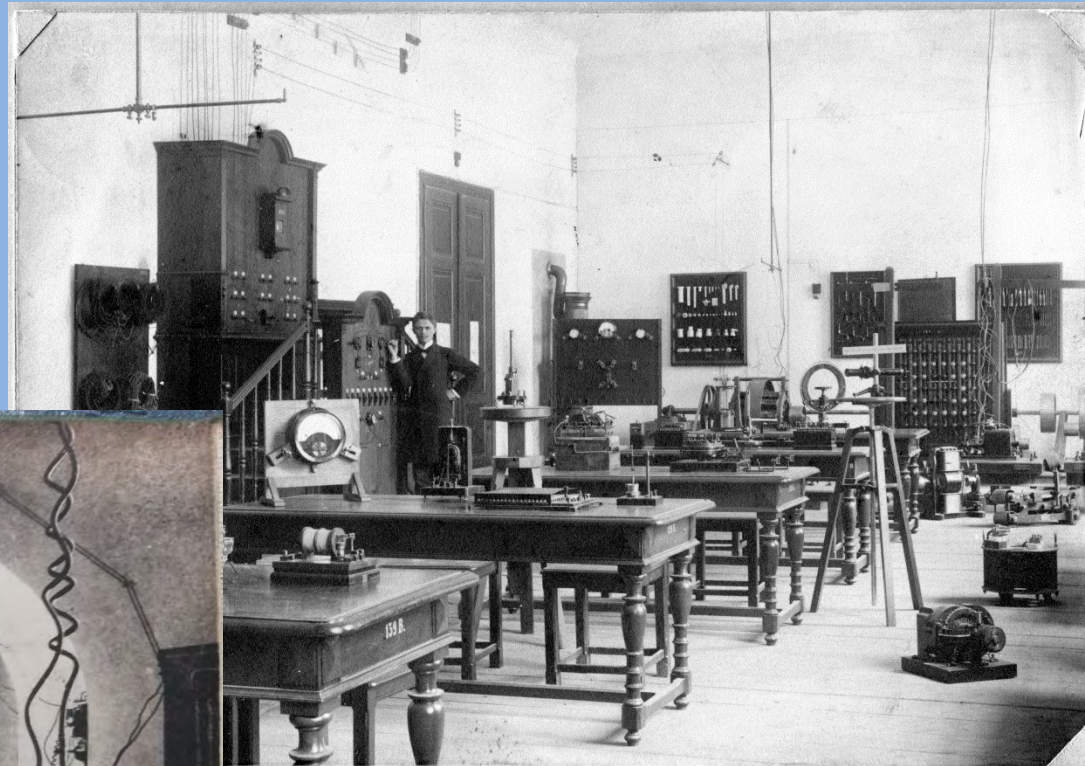
- 1891 Protokół wyboru kierownika Katedry Elektrotechniki R. Dzieślewskiego - Протокол виборів керівника Катедри Електротехніки Р. Дзісьлевського

- **1892-1894** Dzieślewski zorganizował **laboratoria** -
Дзисьлевські організував **лабораторії** :

1 pomiarów elektrycznych

(w głębi asystent G. Sokolnicki) -
електричних вимірювань
(в глибині асистент Г. Сокольніцкі)
fot. фот. 1901/2

2 maszyn elektrycznych -
електричних машин
fot. фот. 1906

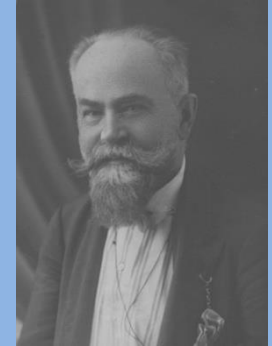
Tworzenie kierunku elektrotechnika

Створення напрямку електротехніка

- **1891** Katedra Elektrotechniki
Катедра Електротехніки
- **1906/8** Katedra Elektrotechniki Konstrukcyjnej
Катедра Конструкційної Електротехніки
- **1911** Oddział Elektrotechniczny
Електротехнічний Відділ
- **Kolejne katedry** - Наступні катедри
- **1919/20** Katedra Pomiarów Elektrotechnicznych
Катедра Електричних Вимірювань
- **1920/21** Katedra Urządzeń Elektrycznych
Катедра Електричного Обладнання
- **1930** Katedra Maszyn Elektrycznych
Катедра Електричних Машин

1907-1911

1908-1914

1919-1945

1920-1965

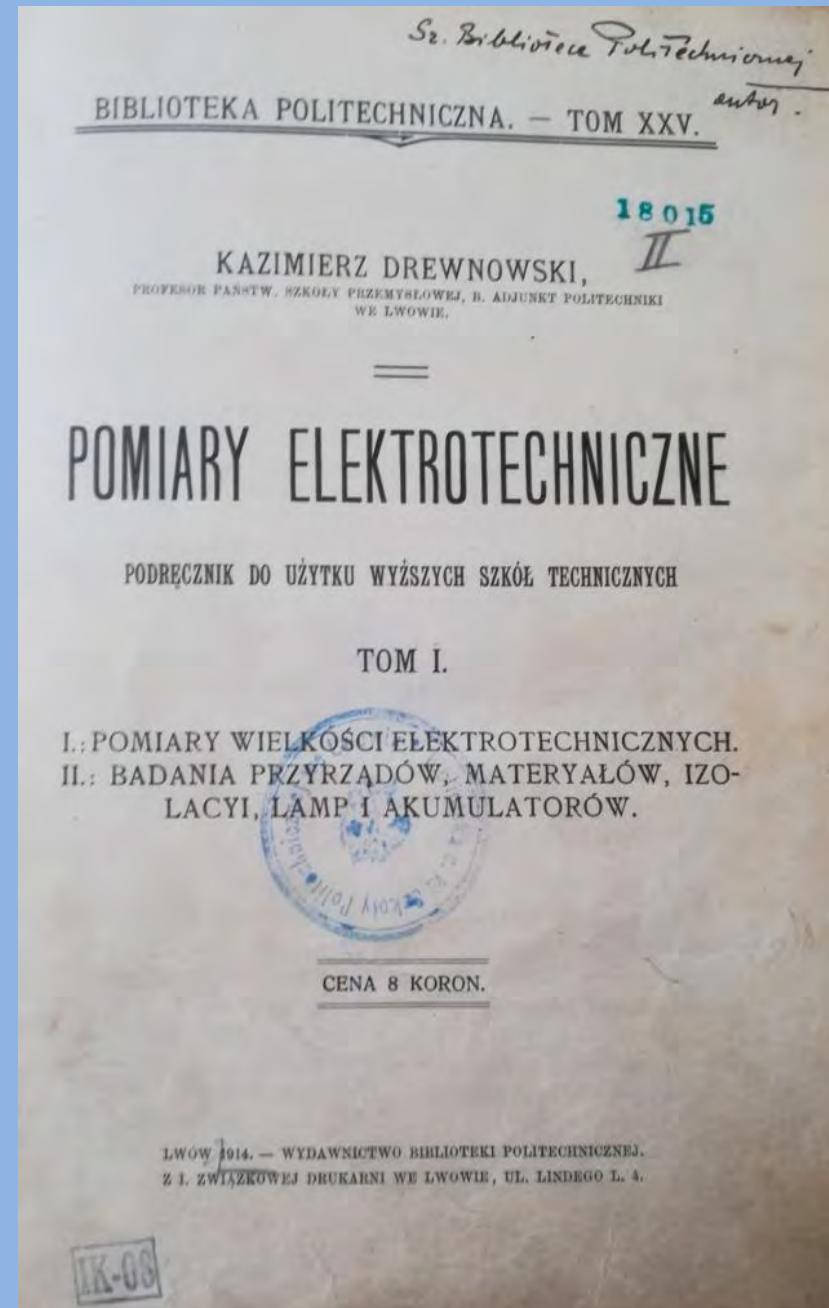
1925-1945

1930-1941

- **1907-11** Drewnowski adiunkt prof. Dzieślewskiego
Древновскі ад'юнкт проф. Дзісьлевського
- **1911-14** we Lwowie w Szkole Przemysłowej
у Львові в Промисловій Школі
- **1914** Drewnowski wydał we Lwowie *Pomiary elektrotechniczne - pierwszy podręcznik akademicki* - Древновскі в 1914 році видав у Львові перший академічний підручник *Електротехнічні вимірювання*
- **Twierdził, że główne idee jego prac naukowych, dydaktycznych i słownictwa elektrycznego powstały we Lwowie**, a okres warszawski był tylko ich **rozwinięciem**
Стверджував, що головні ідеї його наукових, дидактичних праць та словництва виникли у Львові, а подальший варшавський період був лише їх розвитком

Taternik

1920 Drewnowski udział, **w wojnie z bolszewikami**

jako szef Służb Łączności WP (od 1918)

Древновскі в брав участь у війні з більшовіками

як керівник Служби Зв'язку ВП (від 1918)

Bezruczko i Petlura
Безручко і Петлюра

Rondo we Wrocławiu, 23.06.2018

Рондо у Вроцлаві, 23.06.2018

W wojnie z bolszewikami wyróżnił się **ukraiński generał Marko Bezruczko**. Jego udział w **powstrzymaniu armii gen. Budionnego** pod Zamościem **zadecydował o losach wojny**.

У війні з більшовіками відзначився **український генерал Марко Безручко**. Його участь в затриманні **армії ген.Будьонного** під Замостям **вирішила долю війни**.

Politechnika Warszawska 1915

Варшавська Політехніка 1915

W 1923 r. K. **Drewnowski** został profesorem i **kierownikiem Katedry Miernictwa Elektrycznego w PW** - В 1923 році К. Дреwnовскі став професором і **керівником Катедри** Електричних Вимірювань у ВП

Miał wielu **wychowanków**

Мав багато **вихованців** :

Witold Iwaszkiewicz (**Łódź**)

Вітольд Івашкевіч (Лодзь)

Stanisław Trzetrzewiński (**Gdańsk**)

Станіслав Тшетшевінські (Гданськ)

Janusz Lech Jakubowski (**Warszawa**)

Януш Лех Якубовскі (Варшава),

Stanisław Szpor (**Gdańsk**)

Станіслав Шпор(Гданськ),

Jerzy Skowroński (**Wrocław**)

Єжи Сковроньскі (Вроцлав)

Tadeusz Stępniewski (**Gliwice**)

Тадеуш Стемпневскі (Глівіце)

W okresie międzywojennym (1919-1939) istniały w Polsce **dwie politechniki** - w **Warszawie i we Lwowie** oraz Akademia Górnicza w **Krakowie** - В міжвоєнний період (1919-1939) в Польщі було дві політехніки – у **Варшаві та Львові** і Гірнична Академія в **Кракові**

1937 Absolwenci i profesorowie -
Випускники та професори

Po II wojnie światowej w **latach 1945-55** powstało **6 nowych politechnik** z wydziałami elektrotechniki.

Після Другої світової війни в **1945-55 роках** утворено **6 нових політехнік** з електротехнічними факультетами.

Profesorowie i wychowankowie PL zasilili powstające nowe uczelnie -
Професори та вихованці ЛП заповнили нові навчальні заклади

Po II wojnie światowej

AGH Kraków Wydział
Elektromechaniczny 1946

AGH Електромеханічний
Факультет 1946

Jan **Barzyński** (sieci i urządzenia elektryczne) - Ян **Бажиньські**
(електричні мережі та обладнання),

Władysław **Kołek** (maszyny elektryczne) – Владислав **Колек**
(електричні машини),

Stanisław **Kurzawa** (elektrotechnika teoretyczna) - Станіслав **Кужава**
(теоретична електротехніка),

Stanisław **Bładowski** (sieci elektryczne, gospodarka
elektroenergetyczna) – Станіслав **Блядовські** (електричні мережі,
електроенергетичне господарство)

Gliwice (1945)

Глівіце (1945)

Kazimierz **Idaszewski** (maszyny elektr.) -
Казімеж **Ідашевскі** (електричні машини),
Stanisław **Fryze** (elektrotechnika teoret.) -
Станіслав **Фризе** (теоретична електротехн.),
Tadeusz **Malarski** (radiotechnika)
Тадеуш **Малярскі** (радіотехніка),
Wacław **Günther** (elektrotechnika)
Вацлав **Гінтер** (електротехніка),
Tadeusz **Zagajewski** (elektronika)
Тадеуш **Загаєвскі** (електроніка),
Andrzej **Kamiński** (systemy elektroener.)
Анджей **Каміньскі** (електроенерг. системи)
Franciszek **Szymik** (sieci elektrycz.)
Францішек **Шимік** (електричні мережі)
Antoni **Plamitzer** (maszyny elektr.)
рóżniej **pierwszy dziekan** w uczelni w **Opolu** -
Антоні **Плямітцер** (електричні машини)
згодом **перший декан** вищого закладу в
Ополю

Gdańsk (1945)
Гданськ (1945)

Kazimierz **Kopecki**
(elektroenergetyka systemowa i
gospodarka energet.)
Казімеж **Копецькі** (системна
електроенергетика та енергетичне
господарство),
Łukasz **Dorosz** (teletechnika)
Лукаш **Дорош** (телетехніка),
Zbigniew **Woynarowski**
(materiałoznawstwo i urządzenia el.)
Збігнєв **Войнаровські**
(матеріалознавство та електричне
обладнання),
Zenon **Jagodziński** (radionawigacja,
hydroakustyka) – Зенон **Ягодзінський**
(радіонавігація, гідроакустика)

Wrocław (1946) **Вроцлав (1946)**

Wacław **Günther** (elektrotechnika) - Вацлав
Гінтер (електротехніка),
Kazimierz **Idaszewski** (maszyny elektr.) –
Казімеж **Ідашевські** (електричні машини)
Andrzej **Jellonek** (metrologia elektr.) - Анджей
Єллонек (електрична метрологія),
Raweł Jan **Nowacki** (maszyny elektr.) - Павел
Ян **Новацкі** (електричні машини),
Andrzej **Kordecki** (maszyny elektr.) - Анджей
Кордецкі (електричні машини),
Roman **Kurdziel** (elektrotechnika teoret.) -
Роман **Курдзель** (теоретична
електротехніка),
Jarosław **Kuryłowicz** (pomiar elektr.) –
Ярослав **Курилович** (електричні
вимірювання),
Zbigniew **Siciński** (materiałoznawstwo) –
Збігнєв **Сіцінські** (матеріалознавство)
Konstanty **Wołkowiński** (urządzenia elektr.) -
Константи **Волковіньські**
(електр.обладнання),

- **Łódź (1945)**
- **Лодзь (1945)**

Stanisław **Dzierzbicki** (aparaty elektr.) -

Станіслав **Дзежбіцкі** (електричні апарати)

Bronisław **Sochor** (elektrotermia)

Броніслав **Сохор** (електротермія)

Poznań (1945, 1955 - politechnika)

Познань (1945, 1955 – політехніка)

Bolesław **Bielecki** (elektroenergetyka,
zabezpieczenia elektroener.) –

Болеслав **Белецкі** (електроенергетика,
електроенергетичний захист)

Artur **Metal** (pomiarы elektr.) - Артур **Металь**
(електричні вимірювання)

1968-1977

Szczecin (1946, 1955 - politechnika)

Щецін (1946, 1955 - політехніка)

Artur **Metal** (pomiarы elektr.) - Артур
Металь (електричні вимірювання)

1959-1968

- Na każdej z **8 polskich uczelni** powstających **po 1945 r.** organizatorami katedr i laboratoriów byli **profesorowie wywodzący się z lwowskiej uczelni**
- В кожному з 8 польських навчальних закладів, які виникали після 1945 року, організаторами катедр та лабораторій були професори з львівської політехніки
- **Następne polskie** państwowe wyższe **uczelnie techniczne** z kierunkiem **elektrycznym** powstały dopiero **w połowie lat 1960**
- **Наступні** польські державні технічні навчальні заклади з електричним напрямком були створені лише в **середині 1960-х років.**

Bibliografia Бібліографія

- Albert Z., *Każń Profesorów Lwowskich Lipiec 1941*, Wrocław 1989.
- Hickiewicz J. przy współpracy z Sadłowskim P., *Roman Dzieślewski: Pierwszy polski profesor elektrotechniki i Jego współpracownicy*, Warszawa-Rzeszów-Tarnów-Gliwice-Opole 2014.
- Hickiewicz J., *100th anniversary of the foundation of the Subfaculty of Electrotechnics at the Lwów Technical University (Politechnika Lwowska)*, „Przegląd Elektrotechniczny”, 2011, nr 2, s. 294-300.
- *Polacy zasłużeni dla elektryki*, praca zbiorowa pod red. J. Hickiewicza, Warszawa, Gliwice, Opole, 2009.
- *Politechnika Lwowska 1844-1945*, praca zbiorowa przew. kom. red. R. Szewalski, Wrocław 1993
- *Politechnika Lwowska, Jej stan obecny i potrzeby*, Lwów 1932.
- Popławski Z., *Dzieje Politechniki Lwowskiej 1844-1945*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1992.
- Popławski Z., *Politechnika Lwowska w latach 1844-1945, Rodowody katedr, wykaz nauczycieli akademickich*, Kraków 1999.
- *Prace Włodzimierza Krukowskiego*, Warszawa 1956
- Siciński Z., *Wkład Politechniki Lwowskiej w polską elektrotechnikę (w 75 rocznicę Oddziału Elektrotechnicznego)*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1991.
- Staniewicz L. *Nauki Elektrotechniczne*, [w:] *Dziesięciolecie Polski Odrodzonej*, Księga Pamiątkowa 1918-1928, wyd. i nakład IKC, Kraków–Warszawa 1928, str. 626-628.
- Zajączkowski W., *C. K. Szkoła Politechniczna we Lwowie. Rys historyczny, jej założenia i rozwoju, tudzież stan jej obecny*, Lwów 1894.
- *Витоки та розвиток електротехнічної освіти і науки у Львівській політехніці (1891-2016). До 125-річчя львів. електротехн. шк.*, за ред. П. Г. Стахіва, Львів 2017
- *Від Реальної школи до Львівської політехніки: нариси з історії Львівської політехніки (1816–1918)*, За ред. проф. Ю. Я. Бобала, Львів 2016

Pracownia Historyczna SEP

Історична Лабораторія Товариства Польських Електриків

2018 w Opolu **inicjatywa prezesa SEP dr inż. P. Szymczaka**

Ініціатива голови ТПЕ (SEP) д-ра інж. П. Шимчака

W trakcie ok. 20 lat, początkowo nieformalnego, działania **opracowała z historii polskiej elektrotechniki:**

Протягом 20 років спершу неформальної діяльності **опрацювала з історії польської електротехніки:**

3 monografie - монографії;

1 monografia przygotowana do druku w 2019 r.

współudział O. Ivakhiv, M. Dorozhovets;

1 monografia podana do druku w 2019 році за співучасті **O. Івахіва, М. Дорожовця;**

21 artykułów naukowych - біля 21 наукової статті;

ok. 150 wygłoszonych referatów

понад 150 виголошених доповідей;

ok. 170 artykułów popularno-naukowych

біля 170 науково-популярних статей;

2 otwarte przewody doktorskie - приготовано до докторського захисту 2 роботи **(2020, 2021).**

Polacy zasłużeni dla elektryki

Początki elektrotechnicznego szkolnictwa wyższego, pionierzy elektryki

Instytut Historii Nauk PAN im. L. i A. Birkenmajerów
L. & A. Birkenmajer Institute for the History of Science
Polskie Towarzystwo Elektrotechniki Teoretycznej i Stosowanej
Polish Association of Theoretical and Applied Electrotechnics
Stowarzyszenie Elektryków Polskich
Association of Polish Electrical Engineers
Politechnika Opolska
Opole University of Technology

Jerzy Hickiewicz

przy współpracy z Przemysławem Sadowskim

ROMAN DZIEŚLEWSKI

Pierwszy polski profesor elektrotechniki
i Jego współpracownicy

*The first Polish professor of electrical engineering
and His associates*

Warszawa - Rzeszów - Tarnów - Gliwice - Opole 2014

Składamy serdeczne podziękowania za pomoc i współpracę instytucjom i osobom:

Складаємо сердечну подяку за допомогу та співпрацю інституціям та особам:

- **Narodowy Uniwersytet „Lwowska Politechnika”** - Національний університет «Львівська політехніка» :
JM Rektor **Y. Bobalo** oraz **profesorowie** - Високоповажаний Ректор Ю. Бобало та професори:
M. Dorozhovets - М. Дорожовець, **A. Lozynsky** - А. Лозинський,
O. Lozynsky - О. Лозинський, **M. Seheda** - М. Сегеда, **B. Stadnyk** - Б. Стадник,
a szczególnie: **O. Ivakhiv**, **P. Stakhiv** - а особливо: О. Івахів, П. Стахів;
- **Biblioteka NU**, dyr. **A. Andrukhiv**, kier. **R. Samotyj** i **pracownicy** - Бібліотека НУ «Львівська політехніка», дир. А. Андрухів, кер. Р. Самотий і її працівники;
- **Centralne Archiwum Państwowe**, dyr. **D. Pelts** wraz z **pracownikami** - Центральний історичний архів, дир. Д. Пельц та його працівники;
- **Archiwum Obwodu Lwowskiego**, dyr. **I. Martens** wraz z **pracownikami** - Львівський обласний архів, дир. І. Мартенс і його працівники;
- **Muzeum Elektryfikacji Lwowszczyzny**, dyr. **M. Krawczenko**,
a szczególnie **A. Kryżaniwskij** - Музей електрифікації Львівщини, дир. М. Кравченко, а особливо А. Крижанівський.

Stowarzyszenie Elektryków Polskich
Oddział Radomski im. prof. Włodzimierza Krukowskiego
przy współpracy
Pracowni Historycznej Stowarzyszenia Elektryków Polskich w Opolu

HISTORIA I PAMIĘĆ

Włodzimierz KRUKOWSKI
(1887-1941)

Twórca lwowskiej szkoły
pomiarów elektrycznych

Radom – Narwa – Darmstadt – Norymberga – Warszawa – Lwów

100 na
książek 100-lecie

Товариство Польських Електриків
Радомське Відділення ім. проф. Влозімежа Круковського
у співпраці
з Історичною Лабораторією ТПЕ в Ополу

ІСТОРІЯ І ПАМ'ЯТЬ

Влозімеж КРУКОВСЬКІ
(1887-1941)

Творець львівської школи електричних
вимірювань

Радом – Нарва – Дарштадт – Нюрнберг – Варшава – Львів

Dziękuję za wysłuchanie
Дякую за увагу